

Post voor Bussum

In een tijdspanne van 120 jaar heeft Bussum meerdere postkantoren gehad. **Ria Platvoet**
Maar voordat het eerste postkantoor in 1906 in gebruik werd genomen, waren er diverse hulppostkantoren en bestelhuizen, zowel in Bussum als in Naarden.
In de 17de eeuw was er zelfs al een postbedrijf in Naarden.

De eerste Postwet

De eerste Postwet van 1850 regelde het staatsmonopolie op het verzamelen, vervoeren en uitreiken van brieven. De Postwet bepaalde dat in elke gemeente een postkantoor moest worden geopend. In de grote plaatsen zouden naast postkantoren aparte telegraafkantoren worden opgericht. In kleine plaatsen konden beide diensten worden gecombineerd. Naarden was in dit landelijke stelsel opgenomen, met daaronder ressorterend het hulppostkantoor in Bussum. Maar veel stelde dat laatste nog niet voor. Als iemand toch vanuit Bussum in Naarden moest zijn, haalde hij of zij ook de post op voor burens of vrienden. Het kon daardoor lang duren voor een brief de geadresseerde bereikte.

Hamburger Post in Naarden

Minder bekend is dat er al in de loop van de 17de eeuw een postbedrijf gevestigd was in de Vrouwenstraat (nu Cattenhagestraat 8), waar later het weeshuis en nu het Archief Gooi en Vechtstreek is gevestigd. Dit bedrijf, dat bekend stond onder de naam Hamburger Post, is omstreeks 1660 opgezet door François Heshuysen en zijn zwager Jacob Forkenbeeck. De stamvader van de familie Heshuysen was François. Hij werd in 1630 in Amsterdam geboren en vertrok in 1657, kort na zijn huwelijk met Clara Forkenbeeck, naar de Vrouwenstraat in Naarden.

De familie werd een van de rijkste en machtigste families van Naarden. De basis voor hun rijkdom en positie was het post-

bedrijf dat de Heshuysens exploiteerden. Het postbedrijf vervoerde vracht en personen van Naarden via Amersfoort, Voorthuizen, Deventer en Bentheim naar Osnabrück en Hamburg. In feite was het een postverbinding tussen Amsterdam en Duitsland. Vanaf Naarden werden de reizigers en de vracht per trekschuit verder vervoerd naar Amsterdam. Na het overlijden van beide heren werd het bedrijf voortgezet door hun weduwen, Clara Forkenbeeck en Maria Heshuysen-de Block. Het werd echter geleid door de zonen van Maria en François, Adolf en Andries.

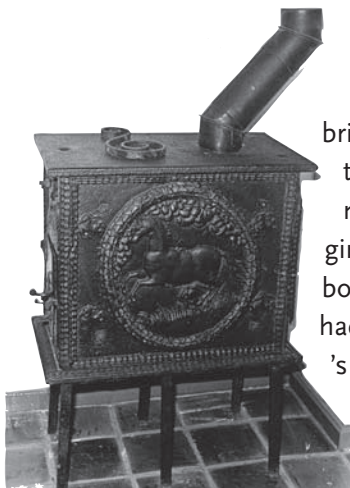
Adolf wordt in een notariële akte uit 1679 op 23-jarige leeftijd voor het eerst als postmeester genoemd. Andries en Adolf kochten ook huizen in de Vrouwenstraat en vanaf dat moment tot aan het begin van de 19de eeuw was het kantoor van de Hamburger Post in het Burgerweeshuis gevestigd en geleid door de nakomelingen van de Heshuysens. Op 7 augustus 1828 werden het Burgerweeshuis en aanpandige stallen en schuren door de gezamenlijke eigenaren verkocht aan de weesmeesters van het weeshuis. Het postbedrijf werd in 1831 opgeheven.

Brievenloopster

In 1836 werd Feitje Sibbing-Hazelager uit Bussum aangesteld tot 'loopster van de

*Uithangbord,
ontworpen door
Nicolaas de
Koo. Fabrikant:
Emaillefabriek Langcat,
Bussum*

*Kacheltje uit 1690,
ter herinnering aan
de Hamburger Post
(foto Archief Gooi en
Vechtstreek, collectie
Naarden)*

brieven zonder salaris'. De gemeenteraad vond dat zij haar inkomsten maar moest vinden in de bezorging van de particuliere brieven en boodschappen. Als brievenloopster had zij hier een hele dagtaak aan.

's Morgens ging zij op pad om eerst door het dorp heen brieven en vraag naar boodschappen te verzamelen. De brieven bracht ze vervolgens lopend naar Naarden. Daar werden de brieven op het postkantoor afgegeven en de voor Bussum bestemde post opgehaald. Dan werden de boodschappen gedaan en vervolgens liep Feitje weer terug naar Bussum om de brieven en boodschappen bij de betrokkenen af te leveren. Na zes jaar trouwe dienst vond de gemeenteraad dat er toch wel een vergoeding tegenover gesteld mocht worden. Daarvoor werd de som van 12 gulden op de begroting gezet. Per jaar!

Op verzoek van de directeur van het postkantoor in Naarden werd in 1851 het huis van Jan en Feitje Sibbing in Bussum als bestelhuis aangewezen, waar brieven gratis konden worden opgehaald en afgegeven. Als de post werd opgehaald dan wel bezorgd bij de geadresseerde thuis, kostte dat tweeëneenhalve cent per brief. De bestelhuishouder had van rijkswege recht op 25 gulden per jaar. De raad vond het bedrag te laag en verhoogde het tot 30 gulden per jaar. Jarenlang heeft deze briedienst bestaan. Feitje Sibbing werd opgevolgd door haar zoon en toen die was overleden, zette diens weduwe, Helena Werkhoven, het werk voort.

Naarden

We maken even een uitstapje naar Naarden. In de tweede helft van de 19de eeuw was de Naardense postdienst gehuisvest in een pand aan de Sluisstraat (thans de Marktstraat, tussen de Cattenhagestraat en de Haven). In 1892 werd in de Pijlsteeg een nieuwe lokaliteit betrokken. Omstreeks

1900 bleek al dat het Pijlsteegkantoor te klein was, want uit een 'Uittreksel van het register der besluiten van den Raad der gemeente Naarden' van 25 september 1900 komt naar voren dat men bezig was met plannen voor een nieuw postkantoor. Het Rijk was niet genegen zelf een kantoor te bouwen, maar wilde wel een nieuw gebouw van de gemeente Naarden huren. Het postkantoor met dienstwoning werd gebouwd op de hoek Cattenhagestraat/Pastoorstraat.

De officiële datum van ingebruikneming was 20 oktober 1902. De huurprijs werd op 17 december 1902 vastgesteld op 1230 gulden per jaar. In het huurcontract verbond de gemeente zich onder meer om het gebouw in goede staat te onderhouden en als het drinkwater voor gebruik ongeschikt zou worden voor haar rekening in de tuin een regenbak te laten maken. Het postkantoor werd pas op 30 oktober 1992 gesloten. In de periode daarna kwamen er op diverse plekken bijkantoren van het (hoofd)postkantoor in Bussum.

*Voormalig postkantoor
Naarden*

Oosterspoorweg

Dankzij een flinke uitbreiding van het spoorweganet nam de distributie van post per trein sterk toe. Na de opening van de Oosterspoorweg in 1874 kwam er in station Naarden-Bussum een hulppostkantoor. Het loopje van vrouw Sibbing ging nu richting station in plaats van Naarden. Kort daarna werd gemeentebode en veldwachter F. Smeink tot brievengaarder van het nieuw opgerichte hulppostkantoor benoemd. Hier was geen telegraaf aanwezig, maar men kreeg het voor elkaar dat het publiek gebruik kon maken van de telegraaf van de Spoorwegen. Op 1 september 1879 werd het eerste 'spoorwegtelegram' verzonden. Het spoorweg-telegraafkantoor was voor

het publiek geopend van 8.00 uur tot 13.00 uur en van 15.00 uur tot 22.00 uur.

Vanwege de toename van de bevolking werden op 1 augustus 1880 twee brievenbestellers aangenomen. Ook in het oudste raadhuis aan de Brinklaan werd een kamer-tje ingericht dat dienstdeed als postkantoor.

In 1882 besloot de gemeenteraad van Bussum een nieuw gemeentehuis te bouwen, waarin tevens een post- en telegraafkantoor, een directeurswoning, een bergplaats voor blusmiddelen en zelfs een bewaarplaats voor gevangenen gerealiseerd zouden worden. Op 7 mei 1885 werd dit nieuwe raadhuis aan de Brinklaan geopend. Het postkantoor van Naarden werd niet meer gebruikt, althans niet door de Bussumers. De Bussumers hoefden

voor hun post niet meer naar het station, dat ver buiten het dorp lag, en voor de telegraaf waren ze niet langer afhankelijk van de welwillendheid van de spoorwegdirectie.

Postkantoren

Maar Bussum kreeg steeds meer inwoners, waardoor ook de gemeentelijke diensten meer ruimte nodig hadden en het hele gemeentehuis nodig was voor hun werkzaamheden. Ook de post zelf had behoefte aan meer ruimte.

In 1906 kreeg Bussum daarom een apart post- en telegraafkantoor aan de Havenstraat. Dit gebouw heeft tot 1936 dienstgedaan. Na dertig jaar vond men het verouderd en kwam er een nieuw postkantoor aan de Poststraat. Het gebouw aan de Havenstraat is gesloopt in 1964, in de tussenliggende periode zat er een aantal gemeentelijke diensten in.

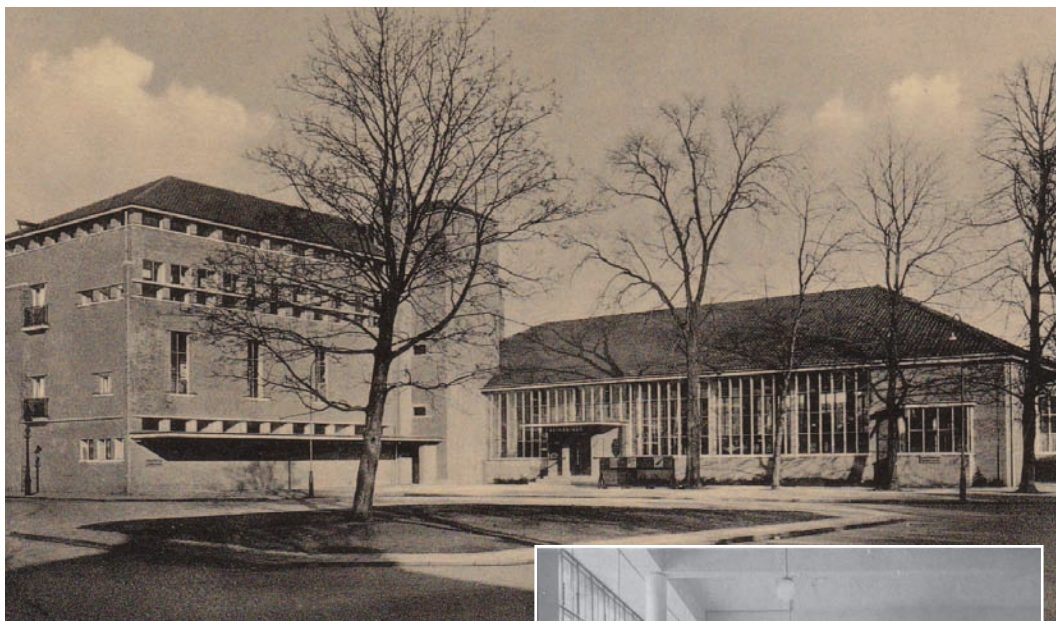
Het oudste raadhuis aan de Brinklaan. Links Frans Schmeink, die als veldwachter, gemeentebode, brievengaarder en doodgraver heeft gefungeerd

Het voormalig gemeentehuis aan de Brinklaan

Het postkantoor aan de Havenstraat

**Het postkantoor aan de
Huizerweg/Poststraat**

**Interieur van het
postkantoor, 1936**

**Het personeel van de
PTT voor de ingang
van het nieuwe
postkantoor, 1933**

Het nieuwe gebouw van de Posterijen aan de Poststraat werd in 1931 voor de PTT ontworpen door de architect Joseph Crouwel jr. Voordat hier het postkantoor werd gebouwd stond op deze locatie, gelegen tussen de Huizerweg en de Driestweg, een villa.

De opening vond plaats op 30 november 1933 en de vele aanwezige notabelen waren erg enthousiast. Het gebouw was gebouwd in skeletbouw met gebruikmaking van Friese geeltjes (bakstenen vervaardigd uit Friese klei). De ruimte binnen was kolossaal, alles was in frisse lichtblauwe en witte kleuren geschilderd.

De Rijksgebouwendienst diende in 1965

bij het gemeentebestuur van Bussum een aanvraag in voor een uitbreiding van het gebouw. Die uitbreiding bestond uit een vergroting van de ingang bij de Poststraat, de bouw van een los- en laadplaats plus perron en het vergroten van de ruimte voor de besteldienst.

Om de verbouwing te kunnen uitvoeren werd aan de Havenstraat een noodpostkantoor gebouwd op de plek waar voorheen het postkantoor had gestaan. Het noodpostkantoor heeft viereneenhalf jaar dienstgedaan. Het publiek vond het er gezelliger en intiemer dan in het hoofdpostkantoor.

Op 29 april 1971 vond de opening plaats van het geheel vernieuwde en gemoderniseerde postkantoor aan de Huizerweg. Het postkantoor werd gesloten in 2010. Er is nog steeds geen goede bestemming voor gevonden, hetgeen eigenlijk onbegrijpelijk is.

Mopperen over de bezorging

Tot 1925 waren er iedere dag vier postbestellingen; de zondagbestelling werd toen afgeschaft, wel kon men op zondag tussen 8.00 en 9.00 uur post ophalen bij de loketten. Het aantal bestellingen werd teruggebracht naar drie per dag: te beginnen op 7.00, 2.10 en 18.15 uur.

Ook in de vorige eeuw werd er al veel geklaagd over de bezorging van de post, men was door het ontbreken van internet en e-mail natuurlijk meer van de post afhankelijk dan tegenwoordig. Vooral de forensen en zakenlieden konden er wat van. Zij wilden graag hun post ontvangen voordat zij met de trein naar Amsterdam afreisden, zodat ze nog dezelfde dag de post konden beantwoorden. Maar meestal vonden zij de post pas 's avonds bij thuiskomst op de mat.

Naar aanleiding van een ingrijpende wijziging in de bezorging stond het volgende in de *Bussumsche Courant* van 17 april 1958:

‘Door deze verslechtering in de wijze van postbezorging en verzending worden tallozen in Naarden en Bussum in ernstige

mate gedupeerd. Er kunnen grote zakelijke en financiële belangen door worden geschaad wanneer, zoals nu staat te gebeuren, een hier bestelde brief een ganse dag moet blijven liggen voor de ontvanger er kennis van neemt, terwijl er anderhalve dag of twee dagen nodig zullen zijn eer de afzender het antwoord in zijn bezit heeft. Kennelijk is in het geheel geen rekening gehouden met de bijzondere eisen, welke voor een typische forensenstreek als Naarden-Bussum van gelding zijn.’

**Het noodpostkantoor
aan de Havenstraat**

Bronnen

Archief Gooi en Vechtstreek

Bussumsche Courant
Nieuwe Bussumsche Courant

D. Dekema en H. Schaffenaar, *Het burgerweeshuis te Naarden*. Naarden, 1991

**Vlak voor de
buitengebruikstelling
in 2010**